

16.05.08 Fra www.kunstkritikk.no

En vandreutstilling med kvinner

Marit Benthe Norheim, *Campingkvinner*. Europeisk Kulturhovedstad Stavanger2008

av Trond Borgen med fotos av Trond Borgen

Noen ganger kan kunsten være folkelig uten å bli banal eller redusert til kitsch.

Marit Benthe Norheim balanserer nær dette punktet hvor interessant kunst lett kan tippe over i banalitetens hengemyr, med sine fem *Campingkvinner*, som er et kunstinnslag i Stavanger2008, Kulturhovedstaden. Fem campingvogner er utvendig formet som store kvinneskikkelser, i betong; inne ser vi skulpturer, relieffer og fotografier, og vi hører spesialskrevet musikk av Geir Johnson. Når Norheims *Campingkvinner* ikke tipper over i det banale, henger det sammen med hennes kombinasjon av kunsthistoriske referanser og et tydelig og klart relasjonelt aspekt som kommer til syne både i måten hun har utstyrt vognene innvendig, og i den åpne tilgjengeligheten: Vognene kjøres omkring i Stavanger og Rogaland og er åpne for publikum hver dag, etter et tydelig oppsatt program. Her kan kuratorene bak vårens store, men mislykkede kunstsatsing i Stavanger, «Nabolagshemmeligheter», lære mye, der de ikke en gang makter å kommunisere faktiske åpningstider for sine steder.

Inne i én av campingkvinnene ligger en skikkelse, død, på gulvet. Det kan være den døde Kristus, som skal gjenoppstå fra graven, men det kan like gjerne være et hvilket som helst menneske som trenger beskyttelse. Utvendig er vognen formet som *Maria beskytteren* – her bygger Norheim på middelalderens framstillinger i altertavler av *Madonna della Misericordia*, barmhjertighetens madonna, som beskytter og ber for alle mennesker. Alt dette framstiller Norheim i betong, et materiale vi forbinder med industri, ikke med kunst. Hun gjør betongen til et smidig redskap for sine skulpturer; den døde skikkelsen inne i vognen er omgitt av en rekke mindre skulpturer, beslektet med den romanske, ulegemlige skulpturkunsten.

Marit Benthe Norheim, Campingkvinner, Bruden. Foto: Trond Borgen.

Det er som om Norheim opphever betongmaterialets tyngde her; betongen blir smidig og myk i sin framstilling av kroppen som ånd mer enn som materie. Det er slike kunsthistoriske referanser, fastholdt gjennom en røff, men likevel myk bruk av betongen, som alltid har gjort inntrykk på meg i mine møter med Norheims kunst. I campingkvinnen *Maria beskytter* ligger referansene til middelalderens kirkekunst der for dem som vil se, men uten at de blir spesifikt kristne. I stedet dreier dette seg mye mer om et grunnleggende humanistisk prosjekt, gjennom framstillinger av menneskekroppen i arketyperiske situasjoner. Fra vognen med den døde kroppen – et metaforisk gravkammer – går jeg inn i *Bruden*, en vogn full av brudebilder som tapetserer vegger og tak. De er samlet inn, dels lokalt, dels internasjonalt, og framstiller drømmen om lykke på enkleste vis; banale bilder folk har gravd fram fra sin fortid. Norheims utvendige brud, som dekker hele vognen, favner to nakne skikkelser, mann og kvinne; hun inviterer oss inn i ekteskapet og hun inviterer oss lekent inn i sin kropp, samtidig som hun viser til ekteskapet som en offisiell og statlig ramme for samliv som til dels har gått ut på dato, og som snart gjør livet inne i vognen, det indre kvinnelivet, altfor trangt og bevegelseshemmende.

Campingmama lukker deg inn i sitt skjød og viser deg andre lykkebilder – fotografier fra campinglivets ferietilværelse, ofte fra en fortid der gledene var enklere og livet mindre komplisert. Igjen denne dobbelheten, hvor den åpne invitasjonen også lett kan bli klaustrofobisk. Etter et par minutter må jeg flykte ut av dette innestengte rommet. Jeg flykter rett i armene på *Flyktningkvinnen*, som rommer drømmer om framtiden i form av fargerike porselensmosaikker laget av 400 barn i Stavanger, sammen med flyktningkvinner. Det er så folkelig og enkelt som det vel kan bli, men det er jo ingen grunn i seg selv til å avvise denne kunsten. Tvert imot, her lønner det seg å ta seg god tid til å studere de små billedfortellingene som ligger i porselensrelieffene. De svinger fra sorg til glede, fra desperasjon til håp om et bedre liv.

Marit Benthe Norheim, Campingkvinner, inne i Flyktningen
Foto: Trond Borgen.

Den storbrystede *Sirenen* har en frodig kropp, i ferd med å sluke deg hel om du her inn trer. Rosa betong dekker hele interiøret, det er som om jeg har trengt inn i en varm livmor. Hundrevis av hender vises som avtrykk på disse rosa veggene; og midt der inne står en høyreist figur, like rosa – halvt menneske, halvt fallos. Dette er en underlig kjærlighetsgrotte hvor hendene er spor av alle dem som har vært her før, hele menneskeheten, alle mine rivaler og skjebnebrødre. Jeg er midt inne i alt begjærs erotiske, fysiske og mentale mål, generøst tilbudt av en sirene, en mytisk kvinneskikkelse som nettopp er ute for å forføre meg – sirenen, som i gresk mytologi lokket sjøfolk ut i fordervelsen; her er det ikke lett å navigere sikkert og trygt.

Marit Benthe Norheim, Sirenen. Foto: Trond Borgen.

I Marit Benthe Norheims *Campingkvinner* møter vi kvinnen som urmoder, arketypisk brud, evig forfører, flyktning og åndelig beskytter. Som i Norheims øvrige betongskulpturer, et vidt prosjekt med mange forgreninger som hun har arbeidet med i mange år, favner også disse skikkelsene mange sider ved menneskelivet. Norheim anvender kroppen som symbol og metafor for grunnleggende menneskelige følelser, opplevelser og holdninger. I dette tilfellet er de formet som formidable kvinneskikkelser; én åpner sin kappe i en beskyttende gest, en annen bruser med brudekjolen og slipper inn flere enn sin nye ektemann, mens nok én har en svai i kroppen sin, som i en flyktende bevegelse: Bort herfra, til noe annet, noe bedre. Den arketypiske forføreren sluker sine menn og kvinner rått, så det bare er avtrykk igjen av dem i veggene, i form av hendes ekko i en rosa livmor.

Og så setter Norheim sine kvinner i bevegelse; i en hastighet av maksimalt 30 km i timen ruller de av gårde. De kommer til byen som et vandrende karneval, i et opptog hvor utklede kjøretøy opphever veitrafikkens logikk: Trafikken finner ikke lenger sin flyt, den stopper opp. Det er tid for å undre seg over livet og kunsten, og tid til å trenge dypt inn i kvinner som slår sine dører vidåpne. Her er plass til alle, i en kunst som er svært tilgjengelig, også i sitt formspråk og sin tematikk. Denne kunsten trenger vi også, nettopp fordi den er så gjennomtenkt og så godt gjennomført, og fordi den ikke gjemmer seg bak høytflyvende, men kanskje ikke så realiserbare teorier, slik vi ser det i «Nabolagshemmeligheter», Stavangers andre kunstprosjekt denne våren. For Norheims *Campingkvinner* er grunnleggende relasjonell, der den møter folk der de faktisk er, helt nede på gateplanet. Midt i livet.